

КОМУНІКАТИВНИЙ САМОКОНТРОЛЬ ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Комунікативна компетенція – це демонстрована сфера успішної комунікативної діяльності на основі засвоєних цінностей і стратегій мовного спілкування, що підкріплюються мовними навичками і мовними вміннями. На відміну від комунікативної компетенції, комунікативна компетентність визначається в сучасній науці як інтегративний особистісний ресурс, що забезпечує успішність комунікативної діяльності. Цей ресурс включає не тільки компоненти, вимірювані за допомогою мовного тестування, а й інші складові, які не входять до конструкту мовного тестування і не можуть вимірюватися за допомогою мовних тестів [2; 3]. На наш погляд, вони виявляються на більш високому особистісному рівні і включають в себе інтелект, загальний кругозір, систему міжособистісних відносин, спеціальні професійні знання, а також потенціал особистісного розвитку і зростання в оволодінні мовою і комунікативною діяльністю. Якщо комунікативна компетенція є сферою успішної комунікативної діяльності, то комунікативна компетентність є більш глобальна освіта, що включає і особистісний ресурс.

Важливим компонентом як професійної компетентності в цілому, так і комунікативної компетентності майбутнього фахівця зокрема є *комунікативний самоконтроль*. Згідно з проведеним нами опитуванням 14 % респондентів характеризується низьким комунікативним самоконтролем, їх поведінка стійка, вони не вважають за потрібне змінюватися в залежності від ситуацій, однак здатні до щирого саморозкриття в спілкуванні, їх також відрізняє надмірна прямолінійність. Більш ніж половина опитаних (61%) має середній рівень комунікативного самоконтролю. Вони щирі, але не стримані в емоційних проявах і здатності враховувати інтереси оточуючих. 25 % респондентів відрізняються високим комунікативним контролем, вони гнучко реагують на зміну ситуації, добре відчують оточуючих і навіть здатні передбачати враження (рис. 1).

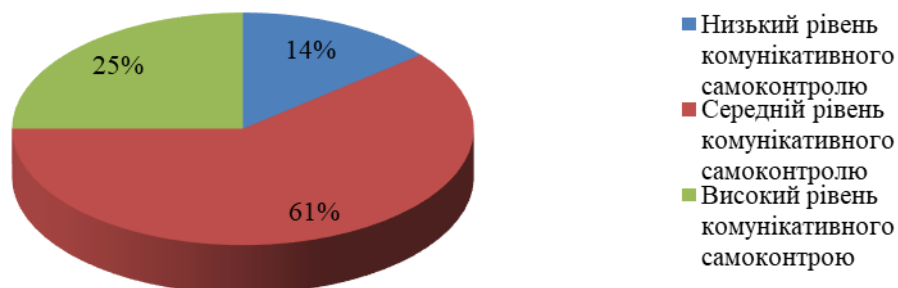

Рис. 1. - Розподіл за рівнем виявлення комунікативного самоконтролю майбутніми вчителями початкової школи

Щодо *емпатійних здібностей*, які теж мають неабиякий вплив на формування комунікативної компетентності, то для виявлення рівня їх прояву нами використана методика, за якою аналізуються показники окремих шкал і виводиться загальна сумарна оцінка рівня емпатії [1]. Акцентується увага на наступних компонентах емпатії: раціональний канал; емоційний канал; інтуїтивний канал; установки, що сприяють або перешкоджають емпатії; проникаюча здатність; ідентифікація тощо.

Діагностування комунікативних компетенцій базується на принципі відображення і оцінки деяких особливостей поведінки в різних ситуаціях, знайомих з досвіду [4, с. 119]. Наприклад, у методиці КОС [1] представлені питання для вивчення комунікативних здібностей і виявлення таких особливостей поведінки: чи проявляє особистість прагнення до спілкування; чи швидко звикає до нових людей, до нового колективу; чи легко встановлює контакти з незнайомими людьми; чи легко виступає перед аудиторією; наскільки швидко реагує на прохання; проявляє інтерес до громадської роботи. Методика виявлення організаторських здібностей включає також 20 питань, які допомагають оцінити такі якості, як швидкість орієнтації в складних ситуаціях, винахідливість, ініціативність, наполегливість, вимогливість, схильність до організаторської діяльності, самостійність, самокритичність; витримка, ставлення до громадської роботи, товарищескість тощо.

Методичний інструментарій дослідження комунікативної компетентності студентів є досить різноманітним, але вимагає ретельного підходу до вибору і обробки результатів. При цьому необхідно враховувати, що вікові психологічні особливості, зайва емоційність, юнацький максималізм роблять значний вплив на поведінку молодих людей і на прояв ними комунікативних здібностей. Діагностика самоконтролю в спілкуванні підтвердила наявність у них потенціалу розвитку комунікативних здібностей.

Література

1. Методика «КОС-2» (адаптовано Б.Федоришиним). URL: <http://ininv.vntu.edu.ua/ukr/index.php?option=com.content&view=article&id=736:test-otsinka-komunikabelnosti>.
2. Товканець Г., Товканець О., Лендел Л. Підготовка майбутніх учителів до реалізації педагогічної комунікації як умова ефективної професійної діяльності. Renáta Bernátová, Tetyana Nestorenko (ed.) Vzdelávanie a spoločnosť IV. Medzinárodný nekonferenčný zborník, Prešovskej univerzity v Prešove, 2020. S. 258–264.
3. Хуторской, А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты. URL: <http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm>
4. Шевенко А. М. Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю. Методичні рекомендації. Київ, 2016. 157 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>